

Stand van zaken KRW impuls (Bijlage)

Mager/Bentvelsen

Bespreekstuk (oordeelvormend)

Gevraagd besluit

1. Kennis te nemen van de stand van zaken KRW impuls en hierover eventuele vragen te stellen.

De kern van het advies

Naar aanleiding van duidelijke signalen dat de KRW doelen in Nederland in 2027 niet behaald dreigen te worden is er door de Minister van I&W een KRW impuls ingezet. De impuls is in de loop van het afgelopen jaar uitgegroeid tot een heel programma met formeel 7 “lijnen” maar in de praktijk een groot aantal projecten daarbinnen. Het programma wordt aangestuurd via een apart Bestuurlijk overleg KRW (BO KRW) onder leiding van de Minister van I&W met vertegenwoordigers van de 5 stroomgebieden, IPO en Unie en LNV. Ook VNO/NCW is een project gestart om de leden erop te wijzen hun lozingsvergunningen op orde te krijgen.

De impuls richt zich op de monitoring van de voortgang, het identificeren en oplossen van knelpunten, maar ook op een juridische onderbouwing en verantwoording van de aanpak in Nederland.

Door de Mobilization for Environment een campagne gestart waarin ook provincies en waterschappen benaderd zijn met WOO verzoeken en verzoeken om handhaving bij gebleken KRW-knelpunten. De Impuls beoogt ook handvaten te bieden hoe hiermee om te gaan. In de vorige CWE is al ingegaan op het essay van Marleen van Rijswijk van de Universiteit Utrecht over deze materie. Dit najaar wil de Minister de “tussenevaluatie KRW” aan de Tweede Kamer aanbieden.

Inmiddels wordt al weer gestart met de voorbereidingen voor het volgende stroomgebiedbeheerplan dat vanaf 2027 in werking moeten treden. Waterkwaliteit is nooit “af” en vraagt om onderhoud.

Hieronder worden kort de 7 lijnen toegelicht:

Lijn 1:

Deze lijn focust op de bewaking van de gemaakte afspraken. Het gaat er hierbij om de maatregelen die in de stroomgebiedsbeheerplannen zijn vastgesteld en die op tijd moeten worden uitgevoerd. Er is in overleg met de RBO's een dashboard gemaakt waarop de voortgang te zien is. Tevens wordt in deze lijn in kaart gebracht wat de risico's zijn waarom maatregelen niet op tijd uitgevoerd worden (bijvoorbeeld trage gebiedsprocessen). Binnen deze lijn is ook gesproken over de samenhang tussen de KRW maatregelen en het NPLG proces. De realisatie van gebiedsprocessen binnen de Provinciale Plannen voor het Landelijk Gebied zullen veelal pas ver na 2027, de deadline voor de KRW doelen plaatsvinden. Er is daarom in het Bestuurlijk Overleg besproken dat waar mogelijk, de KRW maatregelen al eerder (en dus los van de PPLG maatregelen) uitgevoerd worden. Waar dat niet realistisch is, omdat gebiedsprocessen nu eenmaal complex zijn, moet je uitleggen waarom dat niet kan.

Lijn 2:

Uitwerking ruimtelijke maatregelen. Hier wordt in kaart gebracht hoe de overheden ruimtelijke instrumenten in kunnen zetten om de KRW doelen te bereiken. Binnen dit spoor valt de inzet op beekdalen vanuit het NPLG.

Een belangrijk aspect is hoe decentrale overheden bestaande en nieuwe instrumenten uit de omgevingswet kunnen en moeten inzetten om bijvoorbeeld lokaal aanvullende maatregelen te stellen aan grondgebruik. (bijvoorbeeld bepaalde teelten verbieden, extra grote bufferstroken of het omzetten van grasland naar akkerbouw). Dit zijn dan maatregelen die aanvullend zijn op generiek beleid zoals het mestbeleid. Extra lokale maatregelen kunnen misschien een aanscherping van het generiek beleid voorkomen. De rapportage over deze instrumenten, inclusief een aantal voorbeelden, wordt nu voorbereid en zal rond of vlak na de zomer gereed zijn.

Lijn 3:

Chemische stoffen. Binnen deze lijn wordt bekeken of er voor de chemische stoffen die nationaal nog op vrij grote schaal massaal boven de normen voorkomen, aanvullende maatregelen nodig zijn en welke dat dan zijn. Voor sommige stoffen, zoals een aantal metalen, worden de normen aangepast aan van nature voorkomende achtergrondconcentraties. Binnen de werkgroep is geconstateerd dat de resterende problemen met de chemische waterkwaliteit de lastige knelpunten zijn, waar soms al tientallen jaren mee geworsteld wordt en waar geen “simpele” oplossing voor is. Denk aan zink, wat op zeer grote schaal in bouwmaterialen, maar ook in autobanden is verwerkt. Of PAKs, die vrijkomen bij verbrandingsprocessen zoals houtstook. Ook bestrijdingsmiddelen en biociden blijven nog voor problemen zorgen. Op dit moment wordt er binnen de werkgroep gewerkt aan een lijst maatregelen.

Aan de andere kant komen er steeds meer probleemstoffen bij, de richtlijn prioritaire stoffen wordt uitgebreid met een groep stoffen waaronder hormonen en PFAS-achtige stoffen.

Lijn 4:

Verankering in wetgeving. In deze lijn wordt bekeken waar de wet- en regelgeving nog aangepast moet worden. Onder meer wordt hier gekeken naar een aangepaste regelgeving om de grondwatervoorraden beter te kunnen beheren.

Lijn 5:

Tussenevaluatie. In de tussenevaluatie wordt via opdrachten aan de WUR en Deltares in beeld gebracht via modellering in hoeverre de KRW doelen in 2027 behaald gaan worden, en hoe de diverse maatregelen daaraan bijdragen. Het gaat hier vooral om de biologische toestand en de relatie met nutriënten. Ten opzichte van eerdere evaluaties is de afspraak nu gemaakt dat Rijk en waterschappen samen met één en dezelfde prognose naar buiten komen. Dit vergt wel behoorlijk wat afstemming (waar worden nationale modellen gebruikt, waar lokale gegevens en/of “expert judgement”?) en leidt tot interessante discussies tussen I&W, LNV, provincies en waterschappen. De uitkomsten van dit traject moeten onder andere ook inzicht geven in vragen over de effectiviteit van mestbeleid.

Deze Tussenevaluatie zal ook naar de Tweede Kamer gestuurd worden.

Lijn 6:

Onderzoekt in hoeverre de uitzonderingsbepalingen van de KRW (waaronder doelverlaging) ingezet kunnen worden wanneer blijkt dat de doelen niet op tijd gehaald kunnen worden.

Lijn 7:

Hierin wordt bekeken hoe om te gaan met mogelijke rechtszaken.

Aanvullend aan deze 7 lijnen, die soms ook door elkaar heen lopen, zijn de volgende ontwikkelingen ook relevant en worden beschouwd als onderdeel van de KRW -impuls:

Door VNO/NCW is gestart met een programma om de leden (individuele bedrijven en bedrijfstakken) op te roepen om te zorgen dat zij hun vergunningen op orde hebben en kritisch bekijken welke stoffen (bijvoorbeeld stoffen uit de categorie Zeer zorgwekkende Stoffen) er in hun processen vrijkomen. Rijkswaterstaat en waterschappen bekijken vanuit hun rol of zij de verstrekte vergunningen op orde hebben en gaan indien nodig verouderde vergunning kritisch aan de KRW toetsen. Er wordt bekeken of zo een traject ook voor de indirecte vergunningen (lozingen op de riolering) haalbaar is. Een knelpunt is de in de breedte te kort schietende capaciteit voor Vergunningverlening, Handhaving en Toezicht (VTH) taken.

Via de STOWA onderzoeken de waterschappen momenteel ook in hoeverre de toetsing van de lozing van effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties "KRW-proof" is, en hoe we dat "KRW-proof" definiëren. We constateren dat waterschappen onderling (en RWS voor de rijkswateren) verschillende methoden hebben gebruikt om kwaliteitsdoelen voor het effluent van de rwzi's af te leiden. Het onderzoek gaat in op deze methoden en kijkt ook in hoeverre er ook voor de rwzi's een immissietoets verplicht is. In situaties waar het effluent van een rwzi bepalend is voor het al dan niet behalen van de KRW doelen zullen deze BBT+ technieken moeten worden toegepast. Daarom wordt ook onderzocht of we voor een rwzi ook de Best Beschikbare Techniek (BBT of BBT+) valt te bepalen en uit welke technieken die BBT+ dan wel bestaat.

Middels twee "non-papers" (dit zijn een soort documenten die bedoeld zijn om discussies uit te lokken) heeft Nederland samen met enkele andere lidstaten in Brussel gepleit voor een aanpassing op enkele punten van de interpretatie van de KRW. De non-paper "non-deterioration" poogt praktische handvaten te bieden om het begrip achteruitgang aan te passen, en de non-paper over "one-out-all-out" wil ruimte creëren om een completer beeld te schetsen van de waterkwaliteit. Hierdoor wordt het inzichtelijker wat er wel goed gaat en waar de knelpunten nu werkelijk zitten. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan enkele aangenomen Kamermoties.

Argumenten

1.1 De Impuls KRW is bedoeld om de KRW doelen zoveel als mogelijk binnen bereik te halen.

Bestuurlijke aandachtspunten

2.1 De impuls geeft niet alleen aan wat er nog voor aanvullende maatregelen nodig zijn, maar ook hoe we kunnen verdedigen dat al het haalbare is gedaan om de doelen te halen, ook als de KRW doelen in 2027 niet allemaal op orde blijken. In die zin is het ook een instrument om boetes van ons af te houden,

2.2 Het blijkt dat er voor alle betrokken partijen nog wel wat werk aan de winkel is, om de KRW doelstellingen in alle aspecten van het werk door te vertalen, ook bij de waterschappen zelf. Waterschappen moeten er rekening mee houden dat de KRW ook doorwerkt bij afdelingen beheer en onderhoud, vergunningverlening, zuiveringsbeheer etc. en dat er aanvullend extra maatregelen nodig kunnen blijken te zijn.

Risico's

Naar alle waarschijnlijk zal Nederland als lidstaat niet per december 2027 aan alle gestelde doelen van de KRW voldoen. De resterende problemen zijn de echt lastige opgaven rond landinrichting, produktenbeleid en economische keuzen.

Vervolg/Communicatie

De Minister van I&W zal dit najaar de tussenevaluatie aanbieden aan de Tweede Kamer. Dit kan aanleiding zijn tot een politiek debat, moties of kamervragen.

Achtergrondinformatie

Gedetailleerde informatie is meegestuurd met de agenda van het BO KRW, en zijn daarmee ook aan de voorzitters en vice-voorzitters van de RBO's verstuurd.